

самостійно шукати шляхи та способи їх вирішення. "Плохой учитель преподносит истину, хороший – учит ее находить" (Дистервег). У традиційному навчанні навчальні завдання та запитання застосовуються для закріплення матеріалу та набуття навиків, проблемні ж завдання мають пізнавальний, розвивальний характер. Наведу приклад з практики: створити цілісний художній образ твору без розуміння його структурної будови неможливо; предмет "Аналіз музичних форм" студенти починають вивчати на IV курсі. Завдання визначити кількість частин у творі буде проблемним для студента II курсу, оскільки його знання не містять відповіді на це запитання. З точки зору психології це є передумова для прояву розумової активності. Мобілізуючи свій інтелект, творче мислення, спираючись на попередні знання, студент справляється з цим завданням. Можливими ознаками поділу твору на частини він називає зміну характеру або темпу, зміну розміру, зміну тональності.

Вирішення будь-якої проблеми на уроці неможливе без діалогу. Це обговорення проблеми, зіставлення точок зору, дискусія, знаходження компромісів. У результаті – виникнення нових питань, звертання до додаткових даних (з інших дисциплін). Урок-діалог викликає відчуття рівності між викладачем та студентом (звичайно, рівності не у знаннях, а у можливості висловлювати свою точку зору на проблему). У процесі діалогу розвиваються навички навчального ділового спілкування.

Хочу зупинитися на нових формах контролю, які використовуються в нашій комісії. По-перше, це проведення контрольних уроків з диригування з "живим" хором. Чому ми надаємо перевагу саме такій формі? Не складно підрахувати, що за чотири роки навчання у коледжі студенти мають змогу продиригувати хором менше десяти раз, включаючи практичну роботу з хором (хоча завдання там ставляться дещо інші). Це зовсім мало для повноцінної диригентської підготовки, тому потрібно використовувати будь-яку можливість, для того щоб дати змогу студенту стати перед хором. Диригування творів на "живому" хорі є засобом максимальної віддачі від студентів і прищеплює навички контакту з конкретними партіями, які реагують на кожний жест диригента. Звичайно,

кількість творів у репертуарі курсового хору досить обмежена, тому один і той же твір може виконуватися декілька разів, але це тільки вносить у процес дуже цінний елемент змагання. Контрольний урок перетворюється на урок-конкурс, де виразність, точність, доцільність та зрозумілість диригентських жестів оцінюють учасники хору. Проведення таких уроків дозволяє не тільки перевірити рівень практичних умінь та навиків за певний період навчання, а й розвиває у студентів самостійність, творчу ініціативу, інтерес до обраної професії, виховує волю до перемоги.

З великим успіхом проходять у нас залікові уроки-концерти з практичної роботи з хором, на яких курсові хори під керівництвом студентів виконують вивчені за семестр твори. Такі заліки стають справжнім святом для студентів, вони з великою відповідальністю готуються до них, демонструють свої диригентські вміння та індивідуально-творчу інтерпретацію творів.

Такі форми роботи – це вимога сучасності, це нові методи спілкування, вони допомагають у розвитку пізнавальної, творчої активності студентів, стимулюють інтерес, посилюють мотивацію навчання та сприяють успішному входженню в професію.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ НА УРОКАХ ЕЛЕМЕНТІВ ХОРЕОГРАФІЇ

Дорошенко Т.В.

У статті обґрунтовується важливість і необхідність оволодіння майбутніми вчителями початкових класів елементами хореографічної роботи, розкривається зміст курсу "Основи сценічного та екранного мистецтва", зокрема, розділу "Хореографічне мистецтво".

Державний стандарт початкової освіти орієнтує вчителів на застосування нових форм впливу художніх цінностей на особистість дитини. Зміст шкільної освіти через освітню галузь "Мистецтво"

розроблений з метою цілісного сприймання культурного простору та визначення його оптимального обсягу. Цей зміст реалізується в конкретних навчальних предметах. Змістові лінії цієї освітньої галузі включають такі види мистецтва: музичне, візуальне (образотворче), хореографічне, театральне та екранні види мистецтва [1].

Для того, щоб успішно організовувати навчально-виховну роботу через різні види мистецтва, учителю необхідно володіти необхідними знаннями, певними вміннями й навичками такої діяльності.

З цією метою до навчального плану підготовки вчителя початкових класів (освітньо-кваліфікаційний рівень "бакалавр") введено курс "Основи сценічного та екранного мистецтва", який вивчається на факультеті початкового навчання Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка протягом восьмого семестру.

Мета курсу – підготовка студентів до професійної діяльності учителя початкових класів, що володіє методикою формування у молодших школярів основ сценічної та екранної грамотності як засобу художнього виховання.

Завдання курсу – сприяти засвоєнню студентами знань про шляхи залучення сценічних та екранних видів мистецтва до навчально-виховного процесу початкової загальноосвітньої школи.

Вивчення студентами курсу "Основи сценічного та екранного мистецтва" передбачає оволодіння знаннями про особливості та специфічні риси театрального, хореографічного мистецтва, кіномистецтва і мистецтва телебачення, їх взаємодію та зв'язок з іншими видами мистецтва; засвоєння основної термінології; ознайомлення з різними видами театрального, хореографічного мистецтва, кіномистецтва і мистецтва телебачення, специфікою їх образної мови.

Важливим і необхідним є вивчення студентами розділу курсу "Хореографічне мистецтво". Як відомо, одним із ефективних засобів розвитку дітей, їх улюбленим видом занять є хореографія, основу якої складає танцювальна діяльність. Мистецтво хореографії має значні можливості у вихованні школярів, особливо молодшого шкільного віку. Теоретики хореографічної педагогіки (Л.Бондаренко, В.Верховинець, Н.Георгія, П.Коваль, А.Тараканова, Ю.Хижіак, А.Шевчук та ін.) вважають, що прилучення дитини до танцювального мистецтва роз-

виває її розумові й фізичні здібності, почуття, творчу фантазію, формує необхідні моральні якості, розкриває творчий потенціал. Танцювальна діяльність сприяє й фізичному розвитку, зміцненню здоров'я, формуванню інтересу до рухової діяльності (Е.Вільчковський, К.Глушак, О.Сайкіна та ін.).

Ознайомлення з хореографічним мистецтвом у початковій школі може відбуватися на різних уроках, у позакласній роботі, але масово і найчастіше це відбувається на уроках музичного мистецтва під час створення танцювальних рухів до пісень, пластичного інтуїтування, ознайомлення учнів із народними танцями тощо.

Майбутні вчителі повинні навчитися формувати у молодших школярів навички оцінних суджень щодо хореографічного мистецтва, володіти елементами різних видів танців, розвивати у дітей вміння емоційно сприймати танцювальну музику, співвідносити рухи з характером музики, самостійно знаходити пластику для розкриття музично-рухового образу, залучати дітей до національної народної танцювальної творчості, ознайомлювати з різними видами українського танцю, виховувати інтерес до танцювальної діяльності, розвивати естетичні почуття, художній смак, культуру одягу і поведінки.

Але навчити дитину зможе лише такий педагог, який сам володіє необхідними знаннями й навичками організації такого виду діяльності.

У процесі вивчення курсу студенти набувають знань з таких питань:

1. Історія танцю.
2. Історія розвитку хореографічної культури.
3. Історія хореографічного виховання.
4. Вплив функцій танцю на виховання особистості.
5. Стилістичні особливості хореографічного мистецтва епох класицизму, романтизму, реалістичного, сучасного спрямування.
6. Творча діяльність видатних балетмейстерів і танцюристів різних напрямів хореографічного мистецтва.
7. Хореографічне мистецтво в Україні, фольклорні джерела. Танці в житті українського народу. Становлення та розвиток української народно-сценічної хореографії. Жанри і тематичний поділ українського народного танцю. Підготовчі рухи. Танцювальні позиції.

8. Змістова лінія "Хореографічне мистецтво" освітньої галузі "Мистецтво".

9. Характеристика розділів: "Хореографія" програми "Мистецтво" (автори Л.Масол, Л.Бзовська та ін.), "Музика з елементами пластики" програми "Мистецтво" (автори О.Щолокова, Л.Ващенко, В.Іванова та ін.), В.Верховинець – хореограф. "Теорія українського народного танцю" В.Верховинця. Прийоми формування пластичної культури учнів засобами хореографічного мистецтва. Методика проведення інсценізації пісень з використанням танцювальних рухів (на матеріалі збірки "Весняночка" В.Верховинця).

Відповідно до сучасних вимог вищої педагогічної освіти в процесі розробки курсу до його змісту було введено комплекс практичних занять, спрямованих на активізацію самостійної роботи студентів. До кожної теми підібрано низку проблемних запитань та завдань для творчого розв'язання, які спрямовані на перевірку вміння студентів орієнтуватися в навчальному матеріалі, організувати творчу діяльність учнів.

Теми для самостійного опрацювання спрямовані на формування здатності студентів до самостійного аналізу, пошуку періоджерел, опрацювання наукової літератури, сучасної періодики. Також теми для самостійного опрацювання націлені на актуалізацію наукового потенціалу студентів, створюють широке поле для впровадження в навчальний процес нових особистісно орієнтованих педагогічних технологій (ділових ігор, рольових ситуацій, диспутів тощо). Така форма роботи сприяє розвитку творчого, критичного мислення, формуванню особистісно-професійного ставлення студентів до педагогічних та методичних проблем, розвитку навичок аналізу, оцінювання.

Таким чином, вивчення розділу "Хореографічне мистецтво" курсу "Основи сценічного та екранного мистецтва" сприяє розширенню знань студентів щодо хореографічного мистецтва, озброює майбутніх учителів початкових класів прийомами та методами хореографічної роботи з дітьми, вмінням використовувати інтегративні зв'язки в навчально-виховному процесі, підвищує рівень їхньої художньої культури.

Література

1. Державний стандарт початкової загальної освіти // Початкова школа. – 2001. – №1. – С. 52–54.
2. Програма "Мистецтво" для 4-річної початкової школи // Початкова школа. – 2001. – №8. – С. 29–35.

УРАХУВАННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ТА ВЗАЄМОЗАЛЕЖНОСТІ ДІЙ ВИКЛАДАЧА ДИРИГУВАННЯ ТА КОНЦЕРТМЕЙСТЕРА ЯК ПЕРЕДУМОВА ВИХОВАННЯ КРЕАТИВНОСТІ У МАЙБУТНЬОГО ДИРИГЕНТА

Задоя В.Ю.

У статті висвітлено питання організації взаємодії викладача і концертмейстера у процесі навчання студентів хорового диригування, розвитку їх креативних якостей.

Кардинальні зміни в суспільних відносинах зумовлюють упровадження нових підходів до професійної підготовки студентів, а саме застосування інноваційних принципів сучасної парадигми освіти. Інноваційні процеси навчання потребують нових форм і механізмів взаємодії у проведенні педагогічної діяльності викладача. Вони вимагають відмови від відомих штампів, стереотипів у навчанні, створюють нові шляхи розвитку особистісно-творчої діяльності викладача та концертмейстера у роботі зі студентом, розробляють та формують новий технологічний підхід до активізації творчо-виконавчого процесу. Не викликає сумніву той факт, що успішна діяльність хору неможлива без злагодженої роботи диригента та концертмейстера, адже це взаємопов'язаний та взаємозалежний процес.

Викладачу диригування потрібно велике терпіння, витримка і такт у підготовці студента, майбутнього керівника хору. "Роль педагога полягає у тому, щоб відкривати двері, а не в тому, щоб у них проштовхувати учня", – писав професор Ленінградської консерваторії І.Мусін. Викладачу іноді доводиться довго і терпляче вести